2de. JAARGANG. CURACAO DEN 14en. NOVEMBER 1885. № 98.

AMIGOE DI CURACAO.

WEEKBLAD VOOR DE CURACAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.25.
Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels fl. 0,50. voor elken regel meer fl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD
OP CURAÇAO,
PLEIN VAN PIETERMAAI, N° 129.

De Agentuur
ten huize van de Heeren
JAN ELLIS, *Curaçao.* — Otrabanda.
JUAN CAPRILES, *Aruba.* — Playa.
JOSÉ A. ROSA HERRERA, *Bonaire.* — Playa.

E Coerant aki ta sali toer Dia Sabra.
Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres luna, pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl 10,— pa anja.
Un number só fl. 0,25.
Un anuncio di 1 té 7 regel, fl 0,50, cada regel mas fl. 0,07½.

SCHEEPSTIJDINGEN.
aankomst alhier:

15 Nov. *Maracaibo* van Maracaibo.
21 „ *Harrison* „ Liverpool.

CALENDARIO.
November.

15. XXV DOM. desp. di Pent.
16. LUNA. S. Martin papa i m.
17. MARTES. S. Gregorio Taumaturgo, ob.
18. RAZON. S. Dedic. di Basilica di Apost.
19. HUEBES. Sta. Elizabeth, reina.
20. VIERNES. S. Felix de Valois, c.
21. SABRA. Presentacion di N. Sra.

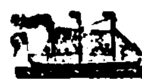
STAND DER MAAN.

V. M. 22 Nov. 5 ure 3 m. A. M.

Opkomst der Zon:
15 Nov. 6 ure 15 min.
Ondergang der Zon:
15 Nov. 5 ure 45 m.

SCHEEPSTIJDINGEN.
vertrek van hier:

16 Nov. *Philadelphia* naar New-York.
19 „ *Duitsche St.* naar Hamburg.

MADAGASCAR.

II (*Slot*).

Madagascar bezit in het geheel van veertig tot vier en veertig zeehavens, en van de helft kan men gerust zeggen, dat zij uitstekend zijn. Het zijn lange, door de natuur gevormde, baaien, welke in geen enkel punt onder behoeven te doen voor de door kunst gemaakte havens. Door koraalbanken worden zij voldoende tegen winden en golven beschermd, terwijl zij daarenboven voor de grootste schepen tot dicht aan de kust toegankelijk zijn. (1)

Tot de voornaamste goederen, die uitgevoerd worden, rekent men:

1. Naar Europa: huiden, talk, was, caoutchouc, gom, hars, koffie en vanielje.

2. Naar Bourbon en het eiland Mauritius: levende ossen, varkens, gevogeltje, rijst, maïs, groenten, matten, zakken, schildpadden, enz.

De koopwaren, welke ingevoerd worden, zijn:

1. Uit Europa en Amerika voor de oostkust: geweven katoenen stoffen van alle soorten, ruw katoen, gemaakte kleederen, hemden, aarde- en glaswerk, zink, ijzeren potten, flesschen met vlechtwerk overtrokken, zout, petroleum, zwavelzuur, ijzeren staven en leege flesschen.

2. Uit Europa voor de westkust, in de havens, waar hoofdzakelijk handel gedreven wordt met de wilde bevolking:

Behalve de bovengenoemde koopwaren, geweren, wapens, kruit en lood, geweerkeien, paarlen, spiegels, messen, bijlen, spijkers, spelden en naalden, vingerhoeden en andere dingen van dezelfde soort naar den smaak en de behoeften van de inboorlingen.

3. Van de eilanden Bourbon en Mauritius:

Hoewel in veel mindere hoeveelheid dezelfde voorwerpen als bovengenoemde en, vooral van het eiland Mauritius, veel rum.

De havens, door de Hova's bewoond, leveren hoofdzakelijk: huiden, talk, caoutchouc, was, koffie, zakken, levend vee, enz.

En in die van de westkust treft men aan: huiden, gezouten vleesch, levend vee, schildpadden en verschillende soorten van groente.

Intusschen is het meer dan moeielijk zich betreffende den handel van dit groote eiland een juist en volmaakt denkbeeld te maken, aangezien de meeste schrijvers juist op dat punt óf geheel het stilzwijgen bewaren, óf er zoo weinig en op zoo onvolledige wijze van spreken, dat men er weinig wijzer van wordt. Toch vinden onze lezers hier, uit de meest vertrouwbare bronnen het volgende merkwaardige overzicht samengebracht.

In de laatste jaren is Tamatave, door elkander gerekend, jaarlijks door 206 schepen bezocht geworden, waarvan er slechts 200 weder vertrokken zijn, doordien de overige zooveel averij hadden beloopen, dat zij onzeewaardig waren geworden. Deze 200 schepen kan men verdeelen als volgt:

	Stoomschepen.	Zeilschepen.	Tonnemaat.
Engeland....	15	88	7,684.
Frankrijk....	31	40	20,000.
Duitschland..		12	3,056.
Amerika		5	2,779.
Noorwegen ..		1	301.
Hova.		4	3.000.

Onder deze schepen zijn er 86, welke tot de kustvaart gebezigd worden; zij behooren aan de Franschen, Engelschen en Kreolen. De vaartuigen, welke door de Hova's bevracht zijn geworden, behooren aan Engelschen of Amerikanen. Daar de handelszaken van het Amerikaansche handelshuis op de westkust te Majunga even groot zijn als die van hetzelfde huis te Tamatave, staat het ver boven het Duitsche handelshuis, dat geen kantoor te Tamatave heeft,

Is het geen jammer, moeten wij hier vragen, dat wij Nederland hier niet bij kunnen noemen en er in de statistieken, ze mogen dan ook al door geen Nederlander geschreven zijn, geen enkel Nederlandsch schip gevonden wordt?

Antananariva expedieërt maandelijks gemiddeld 10.000 ossenhuiden naar Tamatave. De Amerikaansche handelshuizen voeren jaarlijks te Tamatave in: 12.000 balen witte katoenen stoffen van ± *f* 200, d. i. dus voor *f* 2.400.000, waarop de Hova's voor inkomende rechten *f* 240.000 heffen. De invoer de Majunga staat gelijk met dien te Tamatave. Het export van de Amerikanen bestaat uit contant geld, huiden, was en caoutchouc.

Men zal niet ver van de waarheid blijven met te beweren, dat er boven genoemde vaartuigen nog een 200-tal schepen, metende ± 60.000 ton, de andere havens van Madagascar binnenloopen. Tot verleden jaar waren het hoofdzakelijk zeilschepen, die de koopwaren aanvoerden; alleen het Fransche huis Roux de Freissinet & Comp. bezat reeds langen tijd twee stoombooten, waarmede de ossen van Madagascar naar Mauritius getransporteerd werden, en die van tijd tot tijd eene reis naar Europa deden. Een Engelsch en een Duitsch huis zenden tegenwoordig hunne waren rechtstreeks per stoomboot.— Op het oogenblik is het gemakkelijker in Madagascar te komen dan vroeger, wijl men toen, indien men tenminste per stoomgelegenheid gaan wilde, over Marseille moest reizen en op het eiland Mauritius op scheepsgelegenheid wachten moest om naar Madagascar te vertrekken. Hoe allerbedroevendst deze was, kan men hieruit opmaken, dat men soms van 14 dagen tot 10 weken wachten moest, eer men kon vertrekken.

Madagascar heeft geen post; al de brieven moeten door particuliere boden bezorgd worden, en de hemel weet, met hoeveel gevaar van onderweg verloren te gaan.

Madagascar heeft eene oppervlakte van 12.000 vierkante mijlen, d. i. 20-maal zoo groot als Nederland; het is in waarheid een der vruchtbaarste landen van den ganschen aardbol, waar de natuur in den kwistigsten overvloed hare schoonste gaven tentoonspreidt. De natuurlijke formatie van de havens en de groote menigte rivieren, welke het eiland bezit, zijn onschatbaar voor den handel, want zelden zal men een land vinden, waar men met zoo weinig kosten kanalen zou kunnen graven en andere waterwegen aanleggen als in dit zoo door de natuur gezegende land. Niets zou b. v. gemakkelijker zijn dan langs de geheele ooskust kanalen te graven, waardoor insgelijks met weinig kosten belangrijke handelsbetrekkingen gevestigd zouden kunnen worden.

Maar vóór alles dienen wij niet te vergeten, dat de handel, welke op dat eiland nog slechts in de geboorte is, met de grootste moeielijkheden te kampen heeft; als bewijs hiervoor — het moge ongeloofelijk klinken, maar het is daarom niet minder waar — voeren wij aan, dat er op geheel Madagascar geen enkele brug, geen enkele gebaande weg is; maar er is nog meer, en dat is het ergste van al, het egoïstische en despotieke Hova'sche gouvernement belet stelselmatig de vestiging van deze middelen van gemeenschap, voorzeker uit vrees voor zijne wankelende heerschappij. Zoo moeten dan bij het volslagen gebrek aan middelen van vervoer uit de dorpen en steden, welke handel drijven, de voortbrengselen van het land op de ruggen van menschen naar de kust vervoerd worden. Beschouwd in verband met de groote moeielijkheid van ver-

(1) De voornaamste havens, in het Noord-Oosten beginnende, zijn: 1. Diego Suarez, 2. Vohemara, 3. Sambavus, 4. N'goutsi, 5. Moroanzettra, 6. Mananara, 7. Fenerevo, 8. Foulpointe, 9. Tamatavo, 10. Mahanoro, 11. Mahela, 12. Mananzari, 13. Mananzari, 14. Farafangana, 15. Fort Dauphin; en zoo voortgaande in het Zuid-Westen: 16. Masikora, 17. Baai St. Augustinus, 18. Tul'ear, 19. Morondova, 20. Baly, 21. Majunga, 22. Moronsonga, 23. Bavatobé, 24. Ambavanibé.

voer, zijn de prijzen der waren nog zeer laag, doch hoog, wanneer men ze vergelijkt met de Europeesche; zoodat men kan zeggen, dat verscheidene voortbrengselen uit het binnenland alleen hunne waarde ontleenen aan het transport.

Een drager, beladen met een gewicht van p. m. 40 K. G. is van Antananariva tot Tamatave twaalf dagen op weg, waarvoor hij zes à zeven gulden loon krijgt, of ongeveer 75 cts. per ossenhuid; de loonen per maand bedragen zoowat *f* 5 en 30 K. G. rijst, die op de kust ongeveer een rijksdaalder en in het binnenland de helft per centenaar kost.

Een groot gedeelte van de havens is nog niet voor den handel opengesteld; geheele streken zijn nog onbebouwd en dienen op zijn hoogst tot weiden voor de groote kudden vee, dat bijna geheel aan zich zelf overgelaten wordt en in het wild opgroeit; en dit is zoo, omdat daar ter plaatse geene gelegenheid tot uitvoer gevonden wordt. Van den eenen kant zijn de inwoners geheel en al buiten aanraking met de beschaafde wereld en hebben zij bijgevolg geene behoeften; en omdat zij hunne voortbrengselen niet kunnen verkoopen, vragen zij van den anderen kant ook niets meer van den grond dan zij voor hun dagelijksch gebruik noodig hebben. Wanneer zij nu hunne waren toch naar de kust brengen, doen zij dat eigenlijk alleen om het geld, dat het vervoer hun oplevert en dat zij gebruiken, om er sieraden voor de vrouwen en brandewijn voor te koopen.

Uit een en ander kan men gemakkelijk inzien, voor welk een kolossale uitbreiding de handel op dat gezegende eiland vatbaar zou zijn, indien het voor de beschaving geopend en naar behooren bebouwd werd.

Het land bevat ijzererts en steenkolen in groote hoeveelheid; daarenboven vindt men er onmetelijke maagdelijke bosschen met de kostbaarste houtsoorten, zooals: ebben–, palissander–, rozeboomenhout enz. enz., waarvan millioenen te maken zijn. En wat industrieële ondernemingen betreft, men zou er met het grootste voordeel suikerraffinaderijen, fabrieken van ingelegde vruchten, looierijen, zaagmolens enz. kunnen stichten.

Wij hebben met het bovenstaande alleen het doel gehad, de aandacht op dat in de toekomst voor den handel zoo belangrijk eiland te vestigen—vooral naar aanleiding van de politieke gebeurtenissen die er in dezen tijd plaats hebben en waarmede de beschaving in 't algemeen en de eer van Frankrijk in 't bizonder niet weinig gemoeid zijn.

NOTICIA.

Un Awa di anja.

Dia Luna anochi a doena grandi motiboe pa spanta toer hende di nos pueblo, principalmente hendenan di Pietermaai koe te ainda tin frescoe den nan memoria nan sufrimentoenan causar pa e orkaan di 1877.

Pa banda di mei-anochi di e dia aí a lamanta un bientoe di Zuid masjar pisar i koe a dura un ora largo e mas ó menos. Pa fortuna koe e mes donder, koe muchoe bez sã ta motiboe di hopi miedoe, a sirbi e biaha aki pa calma sustoe di toer hende descargando atmósfera: lo ké a troca e bientoe na un awacero koe bal la pena.

Nos ta informar koe *donder a cai* e anochi-aí na diferente lugar; un di e lugarnan ta *Wacawa*. Danki Dios koe nos no tin di lamenta ningun desgracia *personal*.

Despues di Dia Luna nos no por keha di awaceroe. Henter siman el a cai toer dia. Un dia hopi, otro dia poco, ma basta pa koe, si é sigi asina, nos hende di coenucoenan por haja un alivio den nan miseria.

Laga nos sigi pidi Dios toer dia, i pono nos confianza riba di E.

Correspondencia.

Dia Martis anochi a bin un berdadera awa di dilubio, companjar coe boz i lampara terribel, riba henter nos district. El tabata parce un awa di orkaan of di cicloon. Den un tauw di plantasji dam a kibra di golpi, cos koe na hopi camina a haci danjo na trankeranan, murajanan i paloenan. Na St. Anna di St. Rosa bliksem a cai den oen paloe haltoe di un pita, danki Dios, sin haci ningun otro danjo. Henter pueblo a hajé masjá spantar.

— Ya morto a moestra su poder denter di habitante chikitoenan di Weeshuis di mucha homber, koe apena tin su principio na Parochia di Sta. Rosa. Danki Dios no tabata den e cas mes, koe esai a socede, pasobra e mucha, koe a moeri, tabata un jioe na lechi ainda di algun luna noema i koe, despues koe su tata i mama toer dos a moeri, a worde confiar di Pastoor den man di un bon mintji. Mortoe di e angelito huerfano, promer denter di miembronan chikitoe di e weeshuis, a worde derar coe solemnidad i coe gastoe di e cas den sombra di su dak. Mara, koe e promer di su miembronan, koe a drenta cieloe bonita di Dios, manda coe su oracion un abundancia di bendicion riba toer, koe a contribui ó koe lo contribui ainda pa e pobor Weeshuis di Sta. Rosa.

Un Compañía nobo di Phosphaat.

Segun un aviso koe nos a mira di senjores *M. P. Curiel, G. A. Nouel, Elias Araujo, J. H. M. Ellis, R. Bergter, H. H. R. Chapman* i *Ch. Naar*, nan a forma un sociedad pa coba guano na *Ascención*, propiedad di Senjor *Lermit Namias*. E sociedad ta formar bao di nomber di "CURAÇAOSCHE PHOSPHAAT MAATSCHAPPIJ "ASCENCIÓN."

Nos ta desea p'e sociedad bon resultado, tantoe pa su accionistanan como pa trabadornan di nos Isla, koe lo por haja aí un manera di gana nan mantencion i di nan famía.

Japan ta honra Papa.

Duranti persigimentoe di Misionario Catolicanan na Japan, nan a goza di muchoe proteccion cerca Mikado (promer Magistrado) di e lugar aí. P'é motiboe aí S. S. Papa Leo XIII a dirigi un carta n'e Mikado gradiciendo é pa toer lo ké el a haci p'e Misionarionan. E carta di Papa tabata contestar koe un escrito interesante, den cual Mikado di Japan ta manifesta su intencion di manda un representacion na Vaticano.

Caridad cristiana.

Sacrificio heroico di Arzobispo, Pader i Religiosonan di Palermo, duranti tempoe koe tabatin colera n'e lugar aí, ta worde poco-poco conocir toer camina; mientras liberalnan, koe nan filantropia masónica, a doena prueba bergonzoso di nan falta di sinti i di amor. Asina e enfermedad a presenté, autoridad civil a larga cos jega na un anarkía completoe. Tabatin un berdadera guera den gobiernoe di Palermo i otro autoridadnan; manera na tempoe di guera nan tabata stop hendenan koe tabata hui, i hasta nan a haci imposibel mandamentoe di auxilio. Hende maloenan tabata tratar peor koe animal; nan mihor tratoe tabata: mandar na lamar afor, moeriendoe na bordo di un *lazareta flotante* (un barcoe koe tabata sirbi di hospital). Henter isla tabata na revolucion. Ta berdad tambe, koe goebiernoe di algun *ciudad-roeman* a manda placa foi nan caha, i hasta na perhuicio di otro fondo. Asina, por egempel, Síndice di Roma a dispone di 10,000 franc, koe ta pertenecé na fondo di victimanan di Ischia i di e innundacion koe tabatin ultimamentoe na Italia, pa jkda colericonan di Palermo.

Di otro banda hende a mira e escena consolador di sacrificio católico, koe no ta carga ningun hende coe gastoe ni coe contribucion, ma koe ta limosna di AMOR CRISTIAN. Ta e amor heroico aí koe a manda Cardinal-Arzobispo di Palermo i su Rev. Coadjusor bisita hospitalnan; koe a move Zusternan di Caridad i Religiosanan di Santa Ana, na exponenan bida cuidandoe hende maloenan di colera; koe a saca multitud di Religiosonan foi Napels i hibanan na Palermo, pa busca ajá corona di mártirnan. Ta e AMOR CRISTIAN també a haci padernan di Palermo establece un oficina central, na oenda tabatin di dia i anochi diferente pader, semper klaar pa corre na oenda koe nan worde jamar, pa doena auxilio spiritual na moeribundonan.

Por último goebiernoe di Palermo a hajé obligar na jama judanza di padernan pa vence preocupacion di pueblo. Goebiernoe a haci esai koe conviccion koe solamente p'e camina-aí é por a haja bon resultado.

Castigoe di Dios.

Poco dia promé koe dia di eleccion na Paris, Dr. *Gressy*, (ateo ó ningador di Dios) a haci un discurso den un reunion publico na Pontivy; i den su furia el a grita: *nos mester kibra toer religion na pida-pida.* Dia Domingoe 4 di October, e mes dia di eleccion, manoe di Dios a cohe e ningador di Dios; na momentoe koe é tabata bai na lugar di eleccion un garosji a pasa riba dié, i é, koe kier a *kibra religion na pida-pida*, tabata lamantar *coe su cabez na pida-pida.*

Un mama di pobernan.

Coerant Americanonan a anuncia poco dia pasar, mortoe di *Moeder Josephine Charles*, koe a institui na Noord-Amerika orde di *Zusternan* di Santa Familia. Nos ta kere koe e sigiente particularidadnan riba *Moeder Josephine* su bida i su trabaonan util, lo tin baloor cerca lesadornan.

E ta jioe di un tata Aleman i un muher *Criojo* liber di raza meselar. El a nace na New-Orleans, na anja 1816. Foi hubentud caba el a moestra koe é tabatin un caracter masjar religioso, i el a ricibi un un educacion di mihor koe hende di su estadoe por a haja. Tempoe é tabata macha ainda su pleizier di mas grandi tabata haci bon, doena di come na hende pobernan i doena les di Catisasji na mucha pretoe abandonarnan. E tabatin pa coestumber di asisti na sacrificio di misa na klooster di Carmelitânan. Ai el a haja dos mucha muher di mes estadoe i nacementoe koe n'é, i animar pa e mes sintimentoe, nan tres a pone nan n'e trabao, koe a doena despues asina bon fruta.

Josephine Charles, Harriet de Lisle i *Juliet Gaudet* a haci e promesa di dedica toer cos koe nan tin na establecimientoe di un Orde pa educacion di mucha muhernan i pa joedanza di hende pober i mucha huerfanonan di nan clase. E tempoe-ai tabata ainda tempoe di catiboe. Promeer trabao di e Congregacion chikitoe-ai tabata sinja e pober jioe di catiboenan. Animar den nan obra pa pader catolicanan, e mucha virtuosonan-ai a haja nan na ocacion di establece un klooster, na oenda hopi otro hende a worde ricibir i bistir koe hábito di Zuster di Caridad.

Danki na bon direccion i disciplina di *Moeder Josephine*, e Orde a bai masjar adilanti. Na 1870 nan a habri na New-Orleans, banda di Catedral, un *Conbentoe principal* na oenda nan ta ricibi *novicenan*, i mucha muher *criojo* pobernan tabata ricibí un educacion cristian.

Tres anja despues di habrimentoe di e *Conbentoe*, nan a establece un mas na Opolausas. Na 1875 nan a habri un asilo pa hende bieuw i mancaron, i dia 22 di Januari 1879 nan a establece un *Weeshuis* pa mucha muher.

Doctrina i egempel di *Moeder Josephine* a haci e Orde florece semper i bira di un utilidad incalculable pa e hendenan, na kende su proteccion i civilizacion é tabata dedicar.

Moeder Josephine tabata casi ciegoe hopi tempoe largoe, i den ultimo anjanan el a perde su bista completamente: lo ké tabata haci su trabao di sacrificio ainda mas admirable. Foi su cama di enfermedad el a dirigi su Orde té na ultimo.

Después di su mortoe é tabata derar na New-Orleans coe e respecto koe hende debe na Santoenan, na presencia di miles di hende koe tabata jora riba su caha.

DE CHRISTENVERVOLGING IN CHINA.

De *Monde* bevat een brief uit Saigon, dd. 13 Aug. jl., van pater Dourisboure aan een der directeurs van het seminarie der Vreemde Missiën gericht en bijzonderheden meldende over de in Cochinchina door de Annamietische heidenen aangerichte slachtingen. Blijkbaar echter betreffen zij alleen de eerste moordenarijen, zoodat de toestand op het oogenblik nog veel vreeselijker is dan zij hier wordt geschetst. Aangaande de nieuwe slachtingen, waardoor het aantal slachtoffers tot *vier-en-twintig-duizend steeg*, zijn nog geen uitvoerige berichten ingekomen.

„ Evenveel vreugde als mijn vorig schrijven u moest verschaffen, dat u sprak van onze verwachtingen en van ons succes, — zoo schreef pater Dourisboure — evenzeer, en meer nog, zal dit u bedroeven en smarten. Immers, het geldt niet meer talrijke bekeeringen van ongeloovigen en van nieuwe vorderingen der prediking; maar, helaas, den ondergang, de vernietiging van onze schoone Missie. Op het oogenblik toch, dierbare pater, dat ik u schrijf, is oostelijk Cochinchina één groot kerkhof, bedekt met lijken van onze christenen, die onbegraven bleven. Van *Phu-Yen* tot *Quang-Nâm* is er geen enkele kerk, geen enkele kapel, geen enkel weeshuis, geen enkel seminarie, geen enkel huis zelfs van Christenen meer, dat niet werd in de asch gelegd.

„ Wat de Christenen zelven betreft, zonder onderscheid van leeftijd of sekse, zijn zij vermoord of levend verbrand. De haat tegen den naam van Christen en dien van Franschman spaarde noch den zuigeling, noch den afgeleefden grijsaard. De Enkelen, die door de vlucht aan de vlammen of aan de moordende hand der aanvallers wisten te ontkomen, zijn met diabolische verwoedheid achtervolgd geworden; men is hen zelfs in hun schuilhoeken in het gebergte met honden gaan opsporen. In de reeds genoemde provinciën heerscht thans de stilte des grafs.

„ Ten opzichte van het lot der drie andere provinciën van het vicariaat: Binh-Thuon, Canh-Hoa en Quang-Nam hebben wij nog geen stellige berichten ontvangen; maar de helsche behendigheid, welke onze vijanden bij de uitvoering van hun plannen toonden, laat schier geen twijfel over, of ook zij zijn verwoest en uitgemoord. Misschien echter hebben te Quang-Nâm, wegens de nabijheid van den Franschen militairen post te Touranne, eenige Christenen den dood kunnen ontsnappen, door zich onder de bescherming van onze vlag te stellen. Misschien ook zijn in Binh Thuon, een naburige provincie van het Fransche Cochinchina, naar de Fransche provincie Bien-Hoa kunnen ontkomen. Wij klampen ons vast aan deze dubbele hoop; maar duizend redenen doen vreezen, dat zij ijdel zal zijn.

„ Zooals gij weet, dierbare pater, telde onze geliefde Missie, kort geleden nog zoo bloeiend, meer dan 40,000 Christenen. Zoo zij er thans nog 15 à 20,000 telt, zal het veel zijn. Van de provincie Binh-Dinh, die alleen 16,000 geloovigen had, zijn betrekkelijk de meesten gered, daar 8000 à 9000 hunner naar de haven van Qui Nhon vluchtten, waar zij veilig zijn. Intusschen zal hun leven lang veilig blijven? In hun overhaaste vlucht hebben zij bijna niets met zich kunnen nemen. Ten getale van bijna 10.000 bevinden zij zich daar zonder rijst, zonder onderkomen en schier zonder kleederen, op een zandbank van eenige honderden vierkante meters.

„ Wij, Mgr. en de overige confraters, hebben dan ook onze ontzettende smart zooveel mogelijk trachten te onderdrukken; zonder een kostbaren tijd met tranen storten te verspillen, hebben wij ons beziggehouden met het bedenken van middelen, om aan die arme ongelukkigen, het overschot van onze dierbare Missie, levensmiddelen te verschaffen."

Het schrijven verhaalt voorts, dat warme sympathie werd betoond door alle Franschen, die zich te Qui-Nhon bevinden, zoowel door den heer Navel, den Franschen resident, den kapitein Reggio en zijn officieren, den heer de la Rosière, chef der douane, als door de officieren en de soldaten.

„ Allereerst — vervolgt de brief — moest voor rijst worden gezorgd. Tot dat doel, en ook om aan onze confraters van Neder-Cochinchincha en aan de autoriteiten van Saigon de uitgebreidheid van onze rampen en behoeften te doen kennen — tot dit dubbele

doel, zeg ik, zond Z. D. H. ons naar Saïgon: de paters Geffroy, Lacassagne, Chambost, Walfort en mij. Vergun mij, alvorens u te spreken van het onthaal, dat wij vonden, u eenige woorden te zeggen van wat persoonlijk de confraters aangaat. Met zekerheid kan ik u den dood berichten van de paters Garin, Poirier, Guénan, Macé en Martin. En ook valt bijna niet te twijfelen aan den dood der pp. Barrat en Dupont (Een telegram heeft later dienaangaande, helaas, allen twijfel weggenomen).

„Over nog verscheiden andere confraters zijn wij mede zeer ongerust. Onder de nog overgeblevenen hebben velen hun redding te danken aan bijzondere omstandigheden, die hen juist in de ure des gevaars van de moordtooneelen verwijderd hielden. Zoo was pater Geffroy o. a. hulp gaan vragen te Hué. Gedurende zijn afwezigheid is zijn schoone christen gemeente uitgeroeid, werden zijn twee prachtige weeshuizen, zijn klooster, kortom alles vernield en verwoest. Pater Lacassagne en ik, die gewoonlijk in het seminarie van Nuoc-Nhi blijven, profiteerden van de vacantiedagen: hij, om, gedelegeerd door Z. D. H., zich naar Hué te begeven, en ik, om Pater Iribarne en zijn district, in Phu-Yen, een bezoek te brengen.

„Pater Lacassagne was nog niet terug uit de hoofdstad, en ik-zelf, reeds terug van Lang-Song bij Z. D. H., wilde mij juist weer in Nuoc-Nhi begeven, toen wij de tijding ontvingen der verwoesting van ons schoon seminarie, van den dood van pater Macé en van de uitmoording van de geheele christen gemeente van Nuoc-Nhi, zoomede van nog twee nieuwe christen gemeenten, nauw een jaar geleden gesticht.

„Mgr. en de confraters van het college van Lang-Song hebben het terrein slechts op het laatste oogenblik verlaten, wijl zij eerst dachten den vijand gewapenden tegenstand te kunnen bieden. Eerst toen zij allen tegenstand onmogelijk achtten, besloten zij naar de voor Fransche kolonisten gereserveerde terreinen te vluchten. Op die wijze hebben eenigen onzer hun leven kunnen redden, maar dat was ook alles, zoodat wij zelfs aan het noodigste dringende behoefte hebben. Schier alle confraters verkeeren in hetzelfde geval. Wij bezitten slechts de kleeren, die wij aan het lijf hebben; ornementen, gewijde vaten, altaarsteenen, altaarsieraden, boeken, kleeren, aan alles is volslagen gebrek. Eenige kelken en enkele ornementen van Z. D. H. — ziedaar nagenoeg alles wat ons rest....

„Wij zijn niet voldoende ingelicht over de omstandigheden, die den dood onzer confraters vergezelden, om er u bijzonderheden van te melden. Alleen aangaande onzen dierbaren confrater pater Poirier (belijder en martelaar binnen den tijd van 2 maanden) is ons bekend, dat hij, zoodra hij den ernst van het gevaar begreep, zijn parochianen de biecht afnam, zonder dag of nacht te rusten, of zich ook maar den tijd te gunnen om eenig voedsel te gebruiken. Toen de vijand zijn kerk kwam omsingelen, was deze nog vol van biechtelingen. Thans verliet hij den biechtstoel en voegde zijn dierbaren christenen toe: „Mijne kinderen, gij zijt niet meer verplicht tot een afzonderlijke biecht; verwekt gezamenlijk een akte van berouw en ik zal u de algemeene absolutie geven." Voorts sprak hij aan het altaar de sacramenteele woorden en knielde alsdan neder. Weldra trof hem een kogel; hij stortte neder op de trappen van het altaar, waarna hem het hoofd werd afgesneden.

„Omtrent Pater Guégan weten wij dat ook hem het hoofd is afgesneden, en dat men hem het hart uit het lichaam heeft gerukt. Zijn hoofd bleef eenige dagen te prouk gesteld op de wallen der citadel.

„Wat pater Garin aangaat, deze zou er in geslaagd zijn aan de woestellingen te ontsnappen, zoo hij niet ware verraden geworden door een mandarijn, die hem verzekerde, dat de rust was hersteld.

„De arme pater Macé had een brief van Z. D. H. ontvangen, waarin deze hem zeide te vluchten. De goede pater kon er echter niet toe besluiten te scheiden van zijn christen gemeente van 500 zielen, die hem bezworen hen niet te verlaten. Hij schreef een heerlijken brief, waarin hij vergunning verzocht te midden der zijnen te mogen sterven. Zondag, bij het aanbreken van den dag, las hij zijn laatste Mis, voor een volle kerk. Naauwelijks was de godsdienstoefening geëindigd, of de kerk werd omsingeld en in brand gestoken. Pater Macé is in de vlammen omgekomen.

„Te midden van al deze rampen verdient pater H. een geheel bijzondere vermelding. Zijn district is twee kleine dagmarschen van Lang-Son verwijderd. Toen onze confrater zag, dat zijn christen gemeenten met volkomen ondergang werden bedreigd, haastte hij zich overal een expresse order te zenden, om zich in het centrale punt van het district bij hem aan te sluiten. Mannen, vrouwen, kinderen, grijsaards en zieken, allen, ten getale van 1600, begaven zich naar de plaats van bijeenkomst. De mannen wapenden zich met pieken en lansen, en men begaf zich op weg, met een groot kruis aan het hoofd. De zieken en kleine kinderen werden in de armen gedragen. Pater H. zelf sloot den stoet; als een andere Mozes trok hij met de zijnen uit Egypte. De pater was te voet; zijn paarden torschten eenige oude vrouwen. Er waren oogenblikken, dat de pater twee zuigelingen in de armen droeg, als een nieuwe Vincentius a Paulo. Zoudt gij kunnen gelooven, dat hij zelfs de stoutheid had van een heidensche moeder, welke hij onder weg ontmoette, te eischen, dat zij die twee kleinen zoogde!

Na een marsch van twee dagen en een nacht in de verzengende Juli-hitte en met ongelooflijke moeielijkheden van allerlei aard bereikten de pater en de zijnen de terreinen der Fransche kolonisten zonder eenig ernstig accident en zonder iemand op den weg achter te laten."

Het slot van het schrijven loopt over de tallooze blijken van sympathie, die de vluchtelingen te Saïgon ontvangen, doch allereerst over Mgr. Colombert, wiens liefdadigheid en toewijding bewonderenswaardig genoemd worden.

Behalve bovenstaanden brief ontving mgr. Delpech nog drie andere brieven van mgr. Van Camelbeke en van den missionaris Geffroy. Hierin wordt bevestigd, dat de missie van oostelijk Cochin-China, zoo te zeggen, *vernietigd* is. In Quang-Ngaï, waar de moordenarij een aanvang nam, werden de heidenen sinds maanden door zoogenaamde „geleerden" opgeruid, die vooral voet kregen, toen Hué bezet werd en er bevel kwam, de kanonnen en geweren langs de kust te vervoeren naar Hué. De mandarijnen werden woedend over de „aanmatiging der Europeeërs, die Anam als een veroverd land beschouwden, zonder het te hebben: hun zou nu getoond worden, dat zij nog niet de meesters zijn." Aanstonds werden, in genoemd district alleen, 3 missionarissen en 6000 Christenen vermoord en 40 staties verwoest, met inbegrip van de bisschoppelijke woning, de weeshuizen, de kloosters en 150 kerken. En dat was nochhans slechts een begin!

NIEUWSBERICHTEN.

CURAÇAO.

Gouvernements-Besluiten.

Curaçao, 13 November 1885.

Bij Koninklijk besluit is aan de Heeren *J. A. de Veer* en *H. P. Kranwinkel* vergunning verleend tot het aannemen van het ordeteeken van de 5e klasse van het Borstbeeld van den Bevrijder, hun door den President van de Vereenigde Staten van *Venezuela* geschonken.

Benoemd tot Bureau van Stemopneming voor de op den 24n. November dj. te houden verkiezing van 3 leden van de Kamer van Koophandel en Nijverheid op dit eiland, de Heer *J. W. Heldewier Vignon*, als voorzitter, en de Heeren *E. D. E. van den Bossche* en *M. P. Curiel*, als leden.

De Gouvernements-Secretaris,
HELLMUND.

MAANDAG jl. begon het 's nachts omstreeks 11 uren over geheel het eiland Curaçao zwaar te regenen. De regen hield 3 uren aan en ging vergezeld van onweder, dat om 1 uur op zijn hevigst woedde en hier en daar eenige schade moet veroorzaakt hebben.— De geheele week door vielen er elken dag over stad en veld frissche regenbuien.

—Ofschoon niet binnen de nederige muren van het gesticht zelf, heeft toch reeds de dood een offer geeischt uit de kleine bevolking van het onlangs begonnen weeshuis op St. Rosa. Gelukkig echter was het slechts een zuigeling van een paar maanden oud, die nadat hij van vader en moeder beiden beroofd was, door den Pastoor bij eene brave voedster was uitbesteed geworden. Het lijkje werd, als eerste doode, onder de weesjes op kosten van het arme gesticht in deszelfs nabijheid plechtig ter aarde besteld. Moge de lieve kleine in den schoonen Hemel Gods rijken zegen afbidden voor de edele weldoeners van St. Rosa's weeshuis.

—In het volgend jaar zullen wij een zeldzaam late PASCHEN hebben. Zooals bekend is, wordt ons Christelijk Paaschfeest gevierd op den Zondag na de eerste volle maan na 't begin der Lente. Die Zondag kan het allereerst vallen op 21 Maart en het laatst op 25 April. Sinds het begin onzer Christelijke jaartelling is het reeds een enkele maal voorgekomen, dat Paschen op 21 Maart werd gevierd, maar nog nooit had dit op 25 April plaats. Aanstaande jaar zal zulks voor het eerst geschieden. De Lente vangt nl. aan op Zaterdag 21 Maart, juist nadat het eenige minuten te voren volle maan is; was de maan even later vol, we hadden een zeldzaam vroege Paschen, maar nu moeten we nog 5 weken daarop wachten, want de volgende volle maan treft ook weer zoo ongelukkig, dat zij op Zaterdag 17 April weer kort na middernacht, dus werkelijk reeds op Zondag 18 April valt. Daarom is in 1886 Paschen eerst eene week later, en dus op 25 April.

NEDERLAND.

Niet alleen de normaallessen worden ingekrompen, ook de cursussen voor de akte van hoofdonderwijzer verminderen. Te Brielle, Zalt-Bommel en Amersfoort zijn of worden zij met 1 November opgeheven. Voor dien te Zutphen hebben zich, naar de *Z. Ct.* meldt, slechts 8 deelnemers aangemeld.

— Naar de *N. R. Ct.* verneemt, hebben de burgemeesters aanschrijving ontvangen om in het vervolg, bij het verleenen van vergunningen tot het houden van optochten, de voorwaarde te stellen, dat geen *roode vlag* „of ander symbool van staatkundige beteekenis" in het openbaar mag worden rondgedragen.

— Het heeft Z. H. den Paus behaagd den Zeereerw. heer *A. Baroncini*, secretaris der Apostolische nunciatuur te 's Hage, te benoemen tot *Cameriere segreto soprannumerario*. Wordt deze hooge onderscheiding aan secretarissen van Pauselijke legatiën zelden verleend, hier wordt er een man mede vereerd, wiens ijver en welwillendheid geprezen worden door allen, die met hem in betrekking komen.

— 30 Oct. Een telegram uit *Den Haag* maakt ons bekend, dat de Minister van Buitenl. Zaken, de heer *v. d. Does de Willibois* zijn portefeuille heeft nedergelegd.

— Wij lezen in *Ons Noorden*:

De Eerw. pater BOLLIG S. J., de actieve chef van de Vaticaansche bibliotheek, die den afgeloopen zomer op last en voor rekening van Z. H. den Paus de voornaamste boekerijen van Europa bezocht en meer dan veertig talen volkomen machtig is, vertelde tijdens zijn verblijf aan de bibliotheek van de Leidsche Academie een schoonen trek van belangstelling in de wetenschap en van eenvoudigheid in den omgang van den H. Vader.

Voor het vertrek van pater Bollig uit Rome wenschte deze Z. H. nog even te spreken over een Armenisch handschrift, dat hij niet kon vinden. De Paus was overladen met werkzaamheden en voor niemand te spreken. Zoodra echter Z. H. vernam, dat de pater voor zijn afreize nog iets in het belang der wetenschap wenschte te weten, verliet Leo XIII zijne vertrekken en bezigheden, om in hoogst eigen persoon met den pater naar de bibliotheek te gaan en naar het handschrift te gaan zoeken. Beiden zochten lang en vonden niets. Eindelijk ontwaart Z. H. een kist, gaat daar als een ordinair snuffelaar bij op de knieën zitten en vindt onder vele papieren een bus, waar naar 's Pausen meening het bewuste handschrift wel in kon zijn. De bus was echter zoo vast sluitend, dat de H. Vader ze niet kon openen. Kom, pater, zegt de Stedehouder met den grootsten eenvoud, laat ons ieder aan een eind trekken. Zij trekken, totdat de bus zich opende en het verlangde handschrift aan het licht bracht.

Tot eer der Leidsche Universiteit mogen we hier nog aan toevoegen, dat ze ten respecte van den zeldzaam geleerden taalkenner de meest mogelijke inlichtingen met groote voorkomendheid verschaft heeft, daarin wedijverend met de universiteit van Dresden, die hem — wat anders nooit plaats vindt — eenige handschriften ter leen gaf, met goedkeuring van den Senaat.

Gedurende zijn verblijf in Nederland was pater Bollig binnen drie weken reeds in staat de conversatie te onderhouden in goed Hollandsch.

BUITENLAND.

DE PAUS-BEMIDDELAAR.

ROME.—De eer. den H. Vader door zijne verkiezing tot *Bemiddelaar* in zake de Carolinen-quaestie aangedaan, heeft een onbeschrijfelijke sensatie in Italië verwekt. De Katholieken juichen; de liberalen zijn diep terneêrgeslagen, vooral omdat koning Humbert voorbij is gegaan, die nog wel zich zelven aangeboden had.

Volgens den correspondent van de *Times* heeft dit feit te Rome evenveel verbazing verwekt als de uitbarsting van het conflict in Turkije.

— Aan eene correspondentie uit Berlijn van het LIBERALE *Hand. Bl.* ontleenen wij het volgende:

„Er valt niet aan te twijfelen of dit bemiddelaarschap of scheidsrechterambt is alleszins geschikt het aanzien van den Paus in de oogen der geheele wereld aanmerkelijk te verhoogen, want het is geen bagatel, door een der machtigste Europeesche Rijken uitgenoodigd te worden als bemiddelaar of scheidsrechter op te treden. Dit feit brengt zelfs de vroegere wereldlijke macht van het Pausdom in herinnering, en Leo XIII verschijnt bij deze gelegenheid eenigermate als wereldlijk Souverein. Nu is het algemeen bekend, hoe naijverig Italië is bij elken schijn van zulk een macht, aan den Paus toegekend, en dus begrijpt men zeer goed, dat de eerbewijzing, thans hem ten deel gevallen, de Italiaansche regeering in hooge mate ergert.

„Let men voorts op de houding van Italië tegenover Duitschland, zooals zij in het laatstverloopen jaar was, dan kan het geenszins verwondering baren, dat Duitschland niet terugdeinst voor een handeling, welke Italië niet bijzonder aangenaam moet zijn. Ten vorigen jare gedroeg de regeering van koning Humbert zich in de Egyptische quaestie alles behalve *fair* tegenover Duitschland, en dit heeft men nog niet vergeten. Dat Duitschland toen niet in groote verlegenheid geraakte had men alleen aan de bekwaamheid te danken, waarmede de Duitsche politiek geleid wordt. De Italianen zullen morren, maar hierop zal men hier wel voorbereid zijn."

—De *Figaro*, na het feit te hebben besproken, dat Spanje en Duitschland in de Carolinen-quaestie den Paus als bemiddelaar kozen, schrijft verder:

„Het is geen geheim meer voor de diplomatie, dat Von Bismarck het plan koestert den Paus weder eene tijdelijke macht te schenken, die hij *met reden* noodzakelijk acht voor diens onafhankelijkheid en waardigheid. Maar hoe zulk een plan te verwezenlijken? Hoe, bij den tegenwoordigen toestand van Europa, er in te slagen den Paus de waarborgen terug te schenken, die voor de uitoefening van zijne geestelijke macht noodig zijn?

„Men heeft eertijds gesproken van eene schikking, die, zonder de Italiaansche eenheid te verstoren, zou trachten dezen uitslag te verkrijgen. Die schikking zou bestaan in het onzijdig maken van Rome, terwijl de H. Vader de volle souvereiniteit over de H. Stad zou krijgen evenals over de kleine strook gronds, die zich tot Civita-Vecchia uitstrekt, teneinde door eene verbinding met de zee, hem de vrije gemeenschap met den geheelen aardbol te verzekeren.

„Ongetwijfeld zou eene dergelijke schikking niet dadelijk de goedkeuring van het Savooische huis verkrijgen, maar men moet niet vergeten, dat de Italiaansche eenheid nooit officiëel door Duitschland is erkend geworden, en dat de tegenwoordige Keizer in zijne hoedanig-

heid van koning van Pruisen zelfs geprotesteerd heeft tegen het geweld en de veroveringen, die haar hebben totstandgebracht. Wat Von Bismarck betreft, al heeft hij dienst kunnen trekken van Italië, hij heeft het nooit lief gehad, en heeft het dit bij verschillende gelegenheden vrij hard doen gevoelen."

PARIJS, 30 Oct.— Door de Regeering zijn twee oorlogsschepen naar Guinea gezonden.— Gisteren werd een aanslag gedaan op het leven van den minister Freycinet :—den volgenden dag was bevonden, dat die man aan krankzinnigheid leed ;—op 2 Nov. wist men van dien persoon, dat hij *Mariette* heette, voorheen een betrekking in de Panamá-maatschappij had vervuld, en alleen op den minister geschoten had met het doel, om de aandacht te vestigen op den moord waarvan zijne dochter te Panama eenmaal het slachtoffer moet geweest zijn.

— De Kamer zal voor het eerst den 10 Nov. bijeenkomen.

BERLIJN, 6 Nov.—Naar men zegt, heeft Rusland aan Vorst Alexander van Bulgarije zijn rang van Kolonel in het Russische leger ontnomen. Koning Milan maakt aanstalten om op *Sofia* voort te rukken, en de Servische Minister President zal de rivier Timok overtrekken en op Widden aanvallen zoo Milan er in slaagt een overwinning op Prins Alexander te behalen. Rusland verwacht dat de Serviërs zullen overwinnen, en zal alsdan tusschenbeide komen om te eischen dat Milan zich tot achter de grenzen, bij het tractaat van San Stefano gesteld, zal terugtrekken.

— Ter Conferentie van de Mogendheden moet besloten zijn geworden, het tractaat van Berlijn te handhaven; echter zal toegelaten worden, dat Bulgarije en Rumelië — zonder in een politieke vereeniging met elkander te staan — onder de persoonlijke heerschappij van Vorst Alexander zullen blijven.

— De zeer beroemde geschiedschrijver dr. JANSEN *R. K. Pr.* was in September jl. ten gevolge van een hevigen aanval van cholerine drie weken genoodzaakt allen arbeid te laten rusten. Daardoor is de hoop verdwenen, dat nog vóór Kerstmis het 5e deel van zijne *Geschiedenis van het Duitsche volk sedert het eindigen der Middeleeuwen* verschijnen zal. Een groot gedeelte des werks is reeds afgedrukt.

ANTWERPEN.— De *Bien Public* publiceerde vóór eenige weken een statistiek, waarin de bekeeringen, door de Belgische missie in West Bengalen bewerkt, becijferd worden. Hieruit blijkt, dat sedert 1 Augustus 1885 tot en met 31 Juli dezes jaars, 1223 bekeeringen hebben plaats gehad en wel 330 onder de Protestanten en 893 onder de Heidenen.

Den 15den dezer zullen weder vijf Belgische missionarissen uit Triest naar Calcutta vertrekken, onder begeleiding van den Hoogeerw. Provinciaal pater van Rieth. Naar de Congo-missiën zijn dezer dagen nog vertrokken de Eerw. pater Emik Callewaert, behoorende tot de *Congrégation du Saint-Esprit*, benevens zeven andere missionarissen.

— Wat te verwachten was, de Liberale pers klaagt nu over het „lage peil" der Clericale scholen van België. De *Gaz. de Louvain* heeft de peilschaal echter eens geraadpleegd, de onlangs gehouden overgangs-examens nl. aan de middelbare scholen, door Clericalen en Liberalen bestuurd. Welnu, het gemiddelde aantal punten, door de Clerikale leerlingen in het maken van een Fransch opstel verkregen, was 49; terwijl de Liberale leerlingen gemiddeld 47 punten behaalden. Dit is des te opmerkelijker, omdat 69 pCt. der laatstgenoemden Walen waren, wier moedertaal het Fransch is, en van de leerlingen der Clerikale scholen slechts 21 pCt.; de overigen waren Vlamingen. Vandaar dan ook, dat de Clerikale jongens, voor de Vlaamsche opstellen, 42, de Liberale jongens slechts 26 punten gemiddeld behaalden. In het latijn [tot het middelb. onderwijs behooren ook de atheneums] stonden beide soorten van inrichtingen gelijk; in geschiedenis en aardrijkskunde waren de leerlingen der Liberale Colleges 6 punten voor, in de natuurkunde echter behaalden de élèves der Clerikale scholen 42, de anderen slechts 35 punten. Alle vakken te zamen genomen, bedroeg het aantal punten, door de Clerikale jongens behaald, 205; dat, door de Liberale jongens verkregen, 187. Dit zegt genoeg, en stopt den mond, zegt de *Gaz.* Rien n'est brutal qu'un chiffre.

NEW-YORK, 29 Oct.— Niet minder dan 300 personen van de visschersvloot van Labrador zijn verongelukt.

— 6 Nov. Alhier wordt door de kooplieden geklaagd over de onregelmatigheid van de brievenpost naar het buitenland.

FARRAGHIT

ó

CATIBOE MOZA.

II.

Despues un dos dia a socede un cos terribel. Un catiboe di mas ó menos 25 anja kier a excita toer catiboe pa lamanta, nos a ninga esai mirando, koe nos no tabatin forza contra nos donjonan. Riba di esai esun catiboe, porfiá, kier a haci sool kiko el a pidi di nos toer : el a harma su mes coe un paloe diki i a bisa nos, koe el ta bai mata toer e Sjonnan Arabier, koe ta larga nos sufri tantoe. Algun catiboe di 18 té 20 anja a sera cabez huntoe coené : toer a harma nan bon i nan a bai na tent di e Sjonnan.

Dos wardador dilanti tent di e Cabez Arabier tabata droemi. E catiboe, koe tabata cabez di e lamantamentoe, a doena na un wardador un golpi coe su paloe diki, mientra otronan a cai riba e otro wardador. Arabiernan pa e boroto a lamanta i dsjis nan tabata para klaar. Liger nan a comprende, ki cuenta tabatin i p'esai nan a toema bon medida pa mantené paz.

E catiboe-cabez di 25 anja, un hombre grandi balente, tabata fria su rabia ainda riba di es un wardador. El tabata foi dié mes di rabia i furia: su wowo tabata coral di sanger i su frenta tabata jeen di sodor. Lé a dal e wardador na pida pida, ma ripiente e Arabiernan a bini i a sera nan toer, koe a lamanta, den heroe.

Awor a coeminza un cos di mas terribel : Arabiernan kier a moestra catiboenan di ki modo nan sa castiga un lamantamentoe i ata aki lo ké mi a mira i koe mi linga falta poco ta tahá mi di conta.

Es catiboe-cabez, koe a excita otro pa lamanta, mester a bini su braza marrar riba su lomba, dilanti cabez di *Arabiernan*. Un Arabier ta cai riba dié i ta hinké un punjal den su pechoe; e catiboe ta cai banjando den su sanger. Despues di dié toer otro ta matar.

Cruznan chikitoe di paloe coe punta scherpi, nan a hinca den nan boca, a pasa door di nan linga, asina koe nan no por a moef nan linga, ni papia. Mi a mira e desgraciadonan di acerca: nan wowo tabata habrí manera nan kier a sali foi nan cabez. Algun di nan tabata marrar coe nan kinnetje riba nan rodia i coe nan braza na nan pia. Tabata muchoe pisar di mira toer e sufrimentoe.

Pa spanta nos, nan a lastra nan un pa un dilanti cabez. Nan tabata tembla sin papia, sin grita; algun tabata jora. Riba un sinjal cabeznan di algun a cai i sanger tabata corre. E bordugoe tabata toer na sanger. Otronan nan a marra na un paloe pa el moeri di hamber of pa bestia rapaz comé. Toer mortoenan nan a larga asina mes sin dera. Arabiernan a hinka nan cabez na nan lans i asina nan a spanta nos i a forza nos pa obedecé.

Sanger di toer e hende, nan a cohé den un calabas pa moeha boeracoe di e dos wardador Arabier.

Despues di e matamentoe cruel nos a coeminza trobé nos biage. Nan tabata boeta nos riba marché pa bende nos manera bestianan. Un Arabier stranjero a cohé mi na mân, a lamantá mi pa mi camna, el ta ristra mi braza i mi pia, a habri mi boca, a mira mi diente i despues koe el a studia un rato el a coempra mi. Esai tabata pa di 5 biage koe nan a coempra mi : mi tabatin 10 anja. Mi a kita foi mi meester Arabier, koe a larga mi sufri asina tantoe i nan a boetá mi den un otro companía na *Ain-Salah*. Mi tabata muchoe chikitoe pa traha ; p'esai nan a será mi den un tent pa mi no hui bai i nan a marra blokki pisar na mi pia, koe tabata haci mi masjar duele.

Mi a loebida ainda di conta, kiko mi mester a sufri, ora nan tabata bende mi na un otro Sjon.

Arabier of Tocareg, koe a coempra mi, a hibá mi despues di coempramentoe, den un lugar oende el tabata marca su cosnan pa conoce nan. Promer biage koe nan a bendé mi, mi meester a marrá mi na manoe i na pia, i a doena mi coe un cuchóe dos cortamentoe dipi riba mi wang drechoe i robes, koe tabata haci mi masjar duele : mi tabatin e tempoe-aja 6 anja. Despues algun dia, herida a coeminza cura. Ora nan a bendé mi pa di dos bez na Tocaregnan, mi mester a sufri mescos. Ora mi a cai den man di Arabier, nan a haci otro modo pa marca cara di nan catiboe. Mi no tabata corda riba nada di maloe, ora un Arabier a bisá mi : "Farraghit (asina mi nomber tabata) "Farraghit bai droemi." Mi tabatin 8 anja i mi no a corda, kiko e malhechor kier haci : mi tabata bai droemi na suela. "Sera bo wowo", nan a bisá mi : mi a obedece na mi meester i mi a sera mi wowo pa bai droemi. Anto e Arabier a toema un pida marbel scherpi i a doená mi dos cortamentoe dipi den cara cada banda. E dolor tabata terribel i toch nan a tahá mi di grita. Un otro dia un meester nobo un Arabier, a bisá mi : "Farraghit, "lo nos gordá bo : anto bo ta bai "placa riba marché." Mi mester a bai droemi trobé i coe un piedra nan a doená mi trobé dos cortamentoe nobo den cara. Pa stop sanger i pa cura herida, nan a boeta riba dié un foia di un plantji koe ta cura herida liger. Ora algun bez mi tabata grita di dolor, nan a zoetá mi i nan a bisa: "Si bo no caiboca, lo nos corta bo cabez afor." I anto nan a largá mi mira cuchoenan grandi, i mi a spanta asina koe mi a prefera di bai ketoe noema.

Seis bez nan a bendé mi, i riba mi cara mi tin 15 cortamentoe dipi, koe mi Sjonnan Foearegnan i Arabiernan a doená mi. Mi tin 6 cortamentoe riba mi wang drechoe i 6 riba mi wang robes i 3 riba mi frenta.

Cada Sjon tin su marca diferente.

Mi tabata serar anto na *Ain-Salah* den un tent, pasobra mi tabata muchoe chikitoe pa traha. Un ciertoe dia nan a kita bloki foi mi pia i nan a mandá mi di sigi un compania té na *Warglah*, pa nan boetá mi riba marché ajá.

Lo mi no conta e biage pisar door di e desierto : hamber terribel, cansamentoe i zoeta ta coeminda di cada dia di un catiboe.

Nos a jega na *Warglah* riba marché. Nan a boeta nos segun orde, di mas grandi i di mas balente adilanti, chikitoe i enfermonan atras. Mi a mira hopi hende bini pa coempra i muchoe di mi conocirnan tabata bender: a mi nan no tabata kier, mi tabata muchoe flakoe. Otronan a bai coe nan meester, ma mi mester a keda para,

Ma bon Dios tabata wardá mi i lo mi conta kiko El a haci den su Sabiduría i Bondad infinita pa mi conocéle, pa mi stiméle i sirbiéle.

(*E ta sigi.*)

MOVIMIENTO MARITIMO.

(*De la Oficina-Maritima*).

ENTRADAS.

Noviembre 8.

Balandra holandesa *Caweta Christ*, de Bonaire, carga: ladrillos.

Noviembre 9.

Vapor de guerra holandés *Bonaire*, de la mar

Vapor americano *Maracaibo*, de Maracaibo, con carga para Nueva York.

Balandra holandesa *San Juan*, de Bonaire, carga: carbon y leña.

Balandra holandesa *Zephyr*, de Bonaire, carga: carbon, dividive y leña.

Noviembre 10.

Vapor venezolano *Lola*, de Maracaibo, via La Vela de Coro, con carga de Maracaibo para Nueva York.

Vapor holandes *Oranje Nassau*, de Amsterdam via Paramaribo, Demerara, y Trinidad, carga: diversos.

Goleta holandesa *Arend*, de Aruba, carga: dividive y aloe.

Noviembre 11.

Balandra holandesa *Netemas*, de Bonaire, carga: carbon y leña.

Balandra venezolana *Silfides*, de La Vela de Coro, carga: tortugas y dividive.

Noviembre 12.

Balandra holandesa *Maria Eliza*, de Aruba, en lastre.

Balandra holandesa *Phénix*, de Bonaire, carga: dividive.

Noviembre 13.

Balandra holandesa *Caweta Crist*, de Bonaire, carga: ladrillos y dividive.

Balandra holandesa *Zilia*, de Bonaire, carga: leña y chivos.

Balandra venezolana *Getrida*, de Aruba, carga: cal.

PARA PARTIR.

Balandra venezolana *Silfide*, hoy para La Vela de Coro.

Goleta inglesa *Gouverneur de Rouville* hoy para Barbados.

Balandra holandesa *Caweta Crist*, hoy para Bonaire.

Balandra holandesa *Phénix*, hoy para Bonaire.

Goleta haitiana *Helena*, mañana para Aux Cayes.

Goleta holandesa *Brillante*, admite flete y pasajeros para cualquier punto. Consignatario Eugene Evertsz.

Impr. de la Libreria de A. Bethencourt e hijos.